

дізнання/досудового розслідування щодо декларування недостовірної інформації і потребує невідкладних законодавчих змін.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар до ст. 366-1 Кримінального кодексу України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KK007302?an=2>.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Черенков А. М. Використання державних реєстрів та автоматизованих баз даних в процесі доказування незаконного збагачення. *Європейські перспективи*. 2018. № 1. С. 123–128.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

5. Пересада А. В. Криміналістична характеристика декларування недостовірної інформації. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2018. Вип. 4. С. 266–273. doi: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.84.266-273>.

Русанівська Діна Дмитрівна,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри криміналістики та
судової медицини

Національної академії внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА ЧИ ПРЕДСТАВНИКА ОСОБИ

З моменту прийняття Кримінального процесуального кодексу України (КПК – далі КПК України) було внесено ряд змін та доповнень до колізійних, а інколи і спірних питань, які виявлялися в ході практичної діяльності правоохоронних органів із застосування вказаного законодавчого документу, які за своєю суттю направлені на оптимізацію процесу розслідуванні і виконання завдань кримінального судочинства. У цьому аспекті слушно видається думка В. Г. Дрозд, яка зазначала, що завдання кримінального провадження можуть бути належним чином виконані, а права, свободи та законні інтереси його учасників надійно захищені лише за умови, що кожному факту порушення закону надаватиметься належна правова оцінка шляхом установлення відповідності обставин події, що містить ознаки кримінального правопорушення, фактичним даним. Чітка правова

регламентація процесуальної діяльності саме на першому етапі досудового провадження є передумовою законності й обґрунтованості подальшого розслідування та судового розгляду справи [1, с. 268].

Не зважаючи на військову агресію російської федерації, правоохоронні органи України робить усе можливе для забезпечення права на захист, який є пріоритетним напрямком державної політики України. Тому, сьогодні, перед правоохоронними органами стоїть завдання підвищення ефективності боротьби зі злочинністю, в тому числі з посяганнями на правомірну діяльність захисника чи представника особи, пов'язаної з наданням правової допомоги або встановлених гарантій їх діяльності й професійної таємниці від вчинення перешкод у будь-якій формі. Водночас, доводиться стикатися із частими порушення прав захисників, яке, досить часто, проявляється у проблемних аспектах початку досудового розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи.

В підтвердження проблемності початку досудового розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи слугують і результати анкетування дізнавачів, слідчих та працівників оперативних підрозділів Національної поліції України, які вказали, що на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 397 КК України найчастіше виникають труднощі з: 1) внесенням відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) – 56 %; 2) попередньою кваліфікацією вчиненого кримінального проступку – 39,8 %; 3) визначення переліку обставин, що підлягають встановленню – 28,3 %; 4) визначенням першочергових слідчих (розшукових) дій – 25,1 %; 5) планування початкового етапу розслідування – 11,5 % .

Необхідно відмітити, що все розпочинається із порушення вимог ст. 214 КПК України, а це в свою чергу, негативно проявляється на діяльності правоохоронних органів та впливає на поширення негативної думки про них у громадськості. Досить часто у засобах масової інформації або серед захисників можна почути, що правоохоронні органи часто порушують встановлені у КПК України строки внесення відомостей до ЄРДР. Ще більш негативним явищем – є відмова у внесенні відомостей до ЄРДР. Підставами виступають: 1) необхідність у наданні додаткових доказів; 2) відсутність законних підстав для внесення відомостей до ЄРДР. Із вищезазначеного стає зрозумілим, що подібна бездіяльність порушує вимоги положень ст. 214 КПК України, а тому повинна оскаржуватися у суді відповідно до вимог ст. 303 КПК України [2]. Проте, судова практика з вирішення таких скарг неоднозначна, оскільки суди досить часто відмовляють у їх задоволенні

Крім того, відповідно до п. 5 ч. 5 ст. 214 КПК України до ЄРДР окрім того, вносяться відомості про попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність. Проте, у разі вчинення кримінального правопорушення проти захисника чи представника особи проявляється складність визначення попередньої кваліфікації дій осіб. Адже, у дізнавача, слідчого, прокурора має бути інформація про існування зв'язку між особою та здійсненням захисником законної професійної діяльності по наданню допомоги такій особі. Адже правильна, хоча і попередньо визначена кваліфікація, є запорукою якісного планування розслідування, побудови версій події та організації проведення комплексу слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань тощо [3, с. 18].

Одночасно необхідно звернути увагу і на проблемні аспекти, з якими доводиться стикатися при попередній кваліфікації діянь, передбачених ст. 397 КК України. Так, в результаті проведеного анкетування дізнавачів та слідчих встановлені наступні проблемні аспекти:

1) чіткі рамки щодо часу для прийняття обгрунтованого рішення про внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР (не більше 24 годин) – 65%;

2) обмежений обсяг інформації та обставини вчинення втручання в діяльність захисника чи представника особи – 54%;

3) обмежена кількість засобів для можливої перевірки обставин вчинення втручання в діяльність захисника чи представника особи – 35,7% (згідно КПК України до внесення відомостей до ЄРДР можливо провести лише одну слідчу (розшукову) дію – огляд місця події, а також: відібрати пояснення, отримати висновок спеціаліста і зняти показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису);

3) складність розмежування норм статей Особливої частини КК України, що безпосередньо стосуються кримінальних правопорушень вчинених проти захисників, та суміжних (загальних) кримінальних правопорушень (18,6%) (Додаток).

Враховуючи практичну діяльність правоохоронних органів, слід зазначити, що складність прийняття дізнавачем, слідчим, прокурором рішення про початок досудового розслідування про кримінальні правопорушення, вчинені відносно адвокатів, обумовлена особливим правовим режимом їх діяльності. Враховуючи той факт, що, більшість (98,8%) випадків розпочинається розслідування на підставі заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, яке надходить від захисника чи представника особи, то у дізнавача, слідчого, прокурора відсутня реальна можливість

перевірити всі обставини вчиненого кримінального правопорушення та доцільності внесення відомостей до ЄРДР. Саме тому, внесення відомостей до ЄРДР відбувається виходячи з обставин, викладених у заяві чи повідомленні із яких має бути виокремлено відповідний склад кримінального правопорушення. Безпосередньо, на початковому етапі дізнавачу, слідчому, прокурору майже не відомі фактичні обставини, що стосуються події кримінального правопорушення, особи, яка його вчинила, мотиву, обставини, в яких його вчинено, тощо. Саме тому, чинна модель кримінальної процесуальної норми, яка стосується внесення відомостей до ЄРДР досить обмежена для прийняття швидкого та обґрунтованого рішення про початок досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Дрозд В.Г. Окремі питання регламентації початку досудового розслідування в умовах проведення правової реформи. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 268–272.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

3. Авраменко О.В., Благута Р.І. Початок досудового розслідування: проблеми та шляхи вирішення. Матеріали всеукраїнської науково–практичної конференції «*Актуальні питання досудового розслідування слідчими органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики*»: Тези доповідей всеукраїнської науково–практичної конференції (Дніпропетровськ, 18–19 квітня 2013 року). К.: «Хай–Тек Прес», 2013. С. 16–19.

Савченко Андрій Володимирович,
працівник Державного бюро
розслідувань,
доктор юридичних наук, професор

ОКРЕМІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ, ЯКЕ ЗДІЙСНЮЮТЬ СЛІДЧІ ДБР (ПОЧАТОК, КООРДИНАЦІЯ, СУДОВІ ЕСПЕРТИЗИ ТА ІНСТИТУТ ДЕТЕКТИВІВ)

Державне бюро розслідувань (далі – також ДБР) на сучасному етапі свого розвитку приділяє значну увагу питанням удосконалення досудового розслідування у кримінальних провадженнях (зокрема, у частині початку досудового розслідування, його координації з боку Офісу Генерального прокурора, забезпечення проведення судових експертиз і запровадження інституту детективів).

Наголосимо, що питання про початок досудового розслідування врегульовані у статті 214 Кримінального процесуального кодексу